

Kognitív Poétika Kutatócsoport

SZTE Germán Filológiai Intézet

Konferenciafelhívás

Elbeszélés és morális ítélet

címmel a SZTE Germán Filológiai Intézetének Kognitív Poétika Kutatócsoportja konferenciát szervez Szegeden, **2018. november 29-30-án**

A történetek megértése első lépésben többnyire morális megközelítésen alapul, amelynek során a plot bizonyos szerkezeti elemeit (cselekvéseket, történéseket, karaktereket) a jó/helyes és a rossz/gonosz tengelye mentén, a narratív szöveget pedig az igazságos világról alkotott elképzelésünk tükrében értékeljük. A morális magyarázatok vizsgálata ennek ellenére viszonylag kevés teret kap a szűken vett irodalomtudományos vizsgálatokban: nem képezi tárgyát sem a klasszikus filológiai kutatásnak, sem a modern irodalomelméleteknek, sem az értelmezés szövegközpontú koncepcióinak. Az interdiszciplináris irányzatokban azonban ennek ellenére sem szorultak ki a morális szempontok: korábban a filozófiai szempontú szövegértelmezések és a kultúratörténeti megközelítések, aktuálisan pedig az irodalmi antropológia, illetve a (pszichológia, az ideg-, illetve a kognitív tudomány eredményeit felhasználó) befogadásközpontú elméletek foglalkoznak morális kérdésekkel. Ez utóbbiak a közelmúltban a morális értékelések háttérében működő összetett kognitív és érzelmi folyamatokra irányították rá a figyelmet, amelyek feltehetően jelentős szerepet játszanak a morális cselekvőképesség, az érzelmi intelligencia vagy az empátia kialakulásában, illetve elsajátításában.

Konferenciánk az említett aktuális kutatások irányultságát követve kíván helyt adni az újabb eredmények és felismerések hazai közvetítésének és szélesebb körben történő megvitatásának. A kognitív és evolúciós pszichológia, valamint az idegtudományok mára már igazolták, hogy a morális magatartás nem tekinthető tisztán racionális megfontolás eredményének: morális ítéleteinkben és motivációinkban jelentős szerepet játszanak érzelmeink, amelyek a fikciók morális megítélését is alakítják. A morális érzék és normák szempontjából legfontosabb érzelmeknek a reményt, együttérzést, aggodalmat, büntudatot, szégyent, haragot és az undort tartják. Ezek az érzelmek azonban egyes szakirodalmak

szerint nem ugyanolyan intenzitással és formában jelennek meg fiktív történetek befogadásakor, mint valós helyzetekben, és ez hasonló cselekvések és motivációk nagyon eltérő megítéléséhez vezethet a különböző kontextusokban. Konferenciánk egyik fontos kérdése így a morál és az érzelmek kapcsolatára irányul: hogyan hatnak érzelmeink fiktív cselekvések és karakterek megítélésére, ez a folyamat mennyiben különbözik a valós helyzetekben megszokottól, illetve hogyan támogatják egyes történetstruktúrák, diszkurzív stratégiák vagy reprezentációs gyakorlatok bizonyos érzelmek kiváltódását. Milyen szerepet játszanak a történetek megértésének tekintetében a befogadás olyan lényeges érzelmi motívumai, mint a bosszúvágy, káröröm, altruista büntetés stb.

A befogadáselméletek egy másik fontos felismerése, hogy a fikcionális szöveg „meghatározatlan helyeinek” kitöltésében központi szerepet játszik az olvasó ösztönös morális ítélete. Ez azt jelenti, hogy igyekszünk úgy olvasni a történeteket, hogy végül azt érezhessük, hogy a szöveg igazságot szolgáltatott. Konferenciánk egy további kérdésfeltevése ezért az, hogy miként adnak teret a poétikai igazságszolgáltatásnak (*poetic justice*) az irodalmi és filmes műfajok, illetve a történetközpontú videójátékok. Miért okoz örömet (szórakoztat) a bűn és büntetés bemutatása, és hogyan viszonyul az olvasó az igazságtalanság ábrázolásához.

Várjuk mindazokat az érdeklődőket, akik ezeket a kérdéseket általánosabb jellegű előadásokban vagy konkrét művekre irányuló referátumokban járják körül.

A jelentkezéseket **február végéig** várjuk a horvathmarta8@gmail.com vagy a juditszabojudit@gmail.com címre. Levelükben kérjük, küldjék el előadásuk címét és egy 250 szavas absztraktot.

Dr. Horváth Márta

Dr. Szabó Judit